RETSMØDERAPPORT
i sag 310/87 *

I — Faktiske omstændigheder

1. Jacobus Stempels blev — efter at have været tjenestemand i Kommissionen siden 1. september 1958, hvor han arbejdede i Generalsekretariatets tjenestegrene — pensioneret som særlig konsulent i lønklasse A 2 den 1. december 1986.

2. Ved brev af 26. oktober 1976 havde Stempels meddelt direktøren for personale, at hans civilstand var ændret som følge af skilsmisse. Stempels henviste i brevet til nogle oplysninger fra en tjenestemand i personaleafdelingen, hvorefter denne ændring med hensyn til civilstand ikke påvirkede hans løn.

3. Stempels varetog forsørgelsen af en datter og fik følgelig i henhold til artikel 1, stk. 1, og artikel 2 i bilag VII til vedtægten for tjenestemænd i De Europæiske Fællesskaber (herefter benævnt »vedtægten«) fortsat udbetalt børnetilskud og husstandstillæg.

4. Ved skrivelse af 23. marts 1983 meddelte chefen for afdelingen »Administrative og Økonomiske Rettigheder« under Generaldirektoratet for Personale og Administration Stempels, at administrationen havde imødekommet hans ansøgning om børnetilskud for hans datter for perioden 1. januar 1983 — 31. december 1983.

5. I forbindelse med beregningen af Stempels' økonomiske rettigheder som pensionist blev Kommissionens administrative tjenestegrene opmærksom på, at Stempelt fortsat havde oppebåret husstandstillæg, indtil han gik på pension, hvilket er i strid med artikel 1, stk. 2, i bilag VII til vedtægten, hvorefter en fraskilt tjenestemand kun har ret til husstandstillæg, såfremt har har forsørgerpligt over for et eller flere børn.

6. Ved skrivelse af 9. december 1986 meddelte direktøren for personale Stempels, at Kommissionen havde besluttet af behandle sagen efter vedtægtens artikel 85, hvorefter ethvert beløb, der fejlagtigt er udbetalt, kræves tilbagebetalt, hvis modtageren har haft kendskab til fejlen, eller denne var så åbenbar, at han burde have kendt den. Den 12. januar 1987 meddelte chefen for lønningskontoret Stempels, at det tilbagesøgte beløb udgjorde 627 022 BFR, svarende til det husstandstillæg, der fejlagtigt var udbetalt fra den 1. januar 1984, da Stempels' forsørgerpligt over for datteren ophørte, til den 1. december 1986, da Stempels blev pensioneret.

7. Efter en resultatløs brevveksling indgav Stempels den 5. marts 1987 en klage, hvori han krævede, at Kommissionen trak sin afgørelse om tilbagesøgning af det fejlagtigt udbetalte husstandstillæg tilbage, idet han

* Processprog: fransk.

gjorde gældende, at betingelserne i vedtægtens artikel 85 ikke er opfyldt.

8. Ved skrivelse af 15. juli 1987 tilsendte Kommissionen Stempels et begrundet afslag på klagen.

II — Skriftveksling og parternes påstande

1. Ved stævning, indgivet til Domstolens Justitskontor den 12. oktober 1987, har Stempels anlagt sag med påstand om annullation af Kommissionens afgørelse af 15. juli 1987.

2. *Jacobus Stempels* har som sagsøger nedlagt følgende påstande:

— afgørelsen om at fradrage 627 022 BFR i de beløb, sagsøgeren har ret til som pensioneret tjenestemand, annulleres,

— Domstolen har i denne sag fuld prøvelsesret, hvorfor sagsøgte tilpligtes at tilbagebetale sagsøgeren de beløb, sagsøgte allerede har tilbageholdt,

— sagsøgte tilpligtes at betale sagsøgeren 6% i rente af disse beløb fra det tidspunkt, da de blev fratrukket de beløb, han fik udbetalt,

— sagsøgte tilpligtes at betale sagens omkostninger.

3. *Kommissionen* har som sagsøgt nedlagt følgende påstande:

Delauche afhøres som vidne, i det omfang det findes fornødent

— sagsøgte frifindes,

— afgørelsen om sagsomkostninger træffes efter de herom gældende bestemmelser.

4. På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

III — Parternes anbringender og argumenter

1. *Stempels* har anført, at vedtægtens artikel 85 hviler på det synspunkt, at bortset fra de to i bestemmelsen nævnte undtagelser, nemlig at modtageren havde kendskab til fejlen, eller denne var så åbenbar, at han burde have kendt den, skal administrationen lægge til grund, at modtageren har været i god tro; Kommissionen skal derfor ikke undersøge, om sagsøgeren konkret var bekendt med indholdet af den overtrådte bestemmelse i vedtægten, idet modtageren ikke skal være bekendt med vedtægten.

Kommissionen kan ikke hævde, at sagsøgeren var bekendt med fejlen; administrationen forholdt sig tværtimod på en måde, der måtte bibringe sagsøgeren den opfattelse, at han var berettiget til beløbet. Han underrettede administrationen om sin skilsmisse, og han skal ikke kontrollere, hvilke foranstaltninger denne meddelelse gav anledning til; Kommissionen kan ikke kritisere ham for at have været i ond tro på noget tidspunkt.

Vedtægtens artikel 85 kan alene finde anvendelse, hvis fejlen var så åbenbar, at for-

holdet ikke kan betragtes som en undskyldelig fejltagelse hos tjenestemanden, der skyldes manglende kendskab til vedtægten.

Fortolkningen af begrebet »normalt påpasselig tjenestemand«, der måtte have opdaget administrationens fejl, må foretages på generelt grundlag. Domstolen har altid fastholdt en sådan generel vurdering, således i to domme af 27. juni 1973 (Kuhl, 71/72, Sml. s. 705) og af 11. oktober 1979 (Berghmans, 142/78, Sml. s. 3125) vedrørende tilbagesøgning af fejlagtigt udbetalte beløb og i en dom af 18. marts 1975 (Acton, 44, 46 og 49/74, Sml. s. 383) vedrørende bortfald af vederlag for dage, hvor arbejdet var indstillet som følge af en tjenestemandsstrejke. Tilbagesøgning er derfor kun berettiget, såfremt en almindelig tjenestemand normalt ville have opdaget en åbenbar fejltagelse hos administrationen.

Sagsøgeren har afvist Kommissionens anbringende om, at enhver rimeligt agtpågivende tjenestemand ved at sammenligne lønsedlen for december 1983 med lønsedlen for januar 1984 — den måned fra hvilken sagsøgerens børnetilskud ophørte — ville være blevet opmærksom på, at husstandstillægget var fejlagtigt udbetalt. Tjenestemændene får ikke i lønsedlerne oplysning om hjemmelen for de forskellige poster, og det påhviler ikke en tjenestemand at kontrollere, om hans personlige aktmappe er i forskriftsmæssig stand. En tjenestemand formodes ikke at kende samtlige bestemmelser i vedtægten og navnlig ikke bestemmelserne i vedtægtens bilag VII, der er særlig indviklede. Sagsøgeren har ikke under sin tjeneste beskæftiget sig med regnskabsforhold eller med spørgsmål vedrørende vedtægten. Den samtale, som sagsøgeren i 1976 havde med en tjenestemand i administrationen, angik ikke spørgsmålet om husstandstillæg.

Sagsøgeren har i øvrigt anført, at han også ved en konkret bedømmelse af sagen må anses for at have udvist den største agtpågivenhed.

2. *Kommissionen* har anført, at der efter generaladvokat Mayras' fortolkning af artikel 85 i hans forslag til afgørelse i Kuhl-sagen (jfr. ovenfor) må gives medhold i tilbagesøgningskrav under følgende betingelser: tjenestemanden har uberettiget modtaget visse beløb; han har været i ond tro, hvorunder hører, at han — selv uden ethvert medansvar for den fejlagtige udbetaling — faktisk havde kendskab til fejlen; administrationens vildfarelse udelukker ikke tilbagesøgning, selv om den ikke er fremkaldt af den ansatte, medmindre tjenestemanden er forblevet uden kendskab til den begåede fejl, og han ikke under normale omstændigheder kunne få kendskab til fejlen, fordi den på ingen måde var åbenbar.

Ved anvendelsen af de nævnte betingelser på forholdet i nærværende sag mener Kommissionen, at sagsøgeren uberettiget modtog husstandstillæg fra 1. januar 1984 — 1. december 1986. Sagsøgeren kan ganske vist ikke siges at have fremkaldt administrationens vildfarelse, men det må kunne lægges til grund, at han faktisk havde kendskab til fejlen. Med hensyn til bevisbyrdespørgsmålet vedrørende dette punkt har Domstolen i en dom af 11. juli 1979 (Broe, 252/78, Sml. s. 2393) udtalt, at en rimelig fortolkning af artikel 85 nærmest må føre til, at modtageren af fejlagtigt udbetalte beløb bør sandsynliggøre det påståede ukendskab. De af sagsøgeren anførte forhold — nemlig at han havde oplyst administrationen om sin skilsmisse, at han ikke var pligtig at kontrollere, hvilke foranstaltninger denne oplysning gav anledning til, og at han ikke kan tillægges ond tro — er uden betydning. Tværtimod

blev sagsøgeren allerede i 1976 i forbindelse med en samtale med en tjenestemand i administrationen underrettet om, at husstandstillægget var betinget af, at der bestod forsørgerpligt over for et barn. Da betalingen af børnetilskudet ophørte i januar 1984, burde dette have fremkaldt tvivl hos sagsøgeren med hensyn til, om husstandstillægget fortsat blev retmæssigt udbetalt.

Domstolen udtalte i dommen i Broe-sagen (jfr. ovenfor), at det måtte undersøges, om fejlen var så åbenbar, at tjenestemanden burde have kendt den; dette betyder imidlertid ikke, at tjenestemanden er fritaget for enhver form for agtpågivenhed, men at det må undersøges, om en tjenestemand, der udviser normal omhu, ville have opdaget fejlen. Lønsedlerne er den talmæssige dokumentation for gennemførelsen af afgørelser vedrørende udbetaling, der er truffet forinden, og som er grundlaget for lønsedlerne. Sagsøgeren fik ved skrivelse af 23. marts 1983 meddelelse om, at børnetilskudet ville ophøre, og det forhold, at husstandstillægget fortsat blev udbetalt, kunne ikke med føje begrunde nogen formening hos sagsøgeren om, at der ikke forelå fejl hos administrationen.

Domstolen har ikke ubetinget afvist at tage hensyn til de konkrete omstændigheder ved anvendelsen af kriteriet »påpasselig tjenestemand«. I Broe-sagen (jfr. ovenfor) lagde Domstolen begge fortolkningsmåder til grund og henviste herved navnlig til sagens omstændigheder og den pågældende tjenestemands stilling. Berghmans-sagen (jfr. ovenfor) er ikke relevant, idet Domstolen lagde til grund, at administrationen ved sin adfærd kunne have skabt en rimeligt begrundet vished hos sagsøgeren om, at hun var berettiget til de udbetalte beløb. I Acton-sagen (jfr. ovenfor) traf Domstolen ganske vist afgørelse på grundlag af den almindelige standard for en »normal tjenestemand« men heraf følger ikke, at det under andre omstændigheder skulle være udelukket at tage hensyn til tjenestemandens personlige forhold ved afgørelsen.

Sagsøgeren var tjenestemand i en høj lønklasse og var i en årrække beskæftiget med låneforvaltning i Generalsekretariatet, hvilket i sig selv godtgør, at han kunne kontrollere lønopgørelsen. Det er ubeføjet at anvende artikel 85 således, at bestemmelsen alene tages i brug i forhold til tjenestemænd, der er beskæftiget med at administrere vedtægten.

F. A. Schockweiler
Refererende dommer